

А. О. Войцеховська

студ. I курсу магістратури

спеціальність «Економіка»

Науковий керівник: к.е.н., доц. І. А. Ломачинська

СУЧАСНИЙ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗМ І ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРАВА

Вивчення проблем ринкової економіки, трансформації економічних систем, пошук взаємозв'язків політики та економіки, можливість інтерпретації економічних процесів за допомогою соціальних, інноваційних, технологічних, правових, соціально-психологічних, етичних та інших чинників на основі використання інтегрованих знань, різноманітного дослідницького інструментарію - ці та інші особливості теорії та методології інституціоналізму привернули увагу вчених, які бачать своє завдання у вивченні структурно-організаційних, функціональних та інших аспектів економічного механізму [1, с. 648].

Сучасна інституційна економіка намагається дати економічне пояснення виникненню інститутів і з'ясувати, як вони впливають на багатство суспільства. Інституціоналізм пройшов складний історичний шлях свого розвитку, пережив кілька етапів, кожен з яких супроводжувався оновленням методології та теоретичного підґрунтя.

На сучасному етапі розвитку, право і економіка тісно взаємодіють між собою і їх зв'язок є двостороннім: право має відповідати сучасним економічним і соціальним реаліям, а економічні агенти, в свою чергу, повинні враховувати обмеження, які накладає на них існуюча правова система під час визначення стратегії своєї поведінки. Виникненню цілого ряду наукових напрямків посприяло те, що факт взаємопов'язання правових, політичних, соціальних та економічних процесів в будь-якому суспільстві отримав своє визнання. На цій хвилі сформувався такий напрямок, як економічний аналіз права.

Теорія права вже давно втратила монополію на пояснення походження і функціонування правової системи. Право як соціальний феномен виступає в якості об'єкта і предмета дослідження різних соціальних наук і дисциплін. Без розуміння механізму впливу права на поведінку економічних агентів - як фірм, так і домогосподарств - неможливі проведення реформ, планування і реалізація економічної і соціальної політики. Економічний підхід до права - частина широко наміченої тенденції, що використовує компоненти економічної теорії - теорії вибору - до інших видів людської та інституційної поведінки. В основі економічного підходу до права лежать концепції максимізації поведінки (максимізація корисності), стійкості переваг і альтернативних витрат. Економічний підхід розглядає індивіда в якості основної одиниці аналізу і зображує його як егоїста, який максимізує корисність [2, с. 15].

Неоінституціональний підхід уникає моделей, заснованих на ілюзії вільних від тертя, ідеальних ринків, і розглядає їх як особливий випадок, придатний виключно як довідковий матеріал. Замість цього, він концентрується

безпосередньо на розгляді трансакційних витрат в спробах пояснити вибір між ринковим і різними нериночними режимами організації виробництва, і інтерпретує інститути та їх еволюцію як вихід із спроб заощадити на трансакційних витратах. Цей підхід розвиває більш складну понятійну картину економічних і неекономічних чинників, які відносяться до правового та інституційного аналізу [3, с. 238].

Неоінституціональний підхід об'єднує кілька характеристик. По-перше, він виправляє один з недоліків неокласичний ринкових підходів - надмірну узагальненість і нездатність переконливо працювати з конкретними правовими явищами. По-друге, даний підхід в більшій мірі мікроаналітичний. Він концентрується на особливостях середовища, в якій відбуваються трансакції, і пропонує емпіричний підхід, що вимагає швидшого збору більш докладної інформації про індивідуальні трансакції [4, с. 4]. По-третє, він орієнтований на процес, динамічний, має тенденцію до еволюції і прагне визначити основні чинники, які послужили причиною інституційного розвитку.

На початку 1990-х років, коли актуалізувалися ідеї створення правової держави, динамічний розвиток економічних відносин спонукав правове співтовариство до включення в арсенал юридичної науки нових понять, які систематизуються такому науковому напрямку як правова економіка. Остання вивчає теорію правової організації економіки і закономірності розвитку правової діяльності [5, с. 185].

Отже, в економіці право розглядається як особливий інструмент, за допомогою якого забезпечується впорядкованість виробничої, обмінної діяльності людей для досягнення необхідного результату. Економічна поведінка завжди реалізується через вольові акти, які персоналізують індивідуальні права і обов'язки.

Список використаної літератури

5. Коммонс Дж. Р. Институциональная экономика. 1931. С. 648-657.
6. Воловик О. Г. Світоглядні проблеми правових досліджень і перспективи інституціонального підходу (економіко-правовий аспект). Підприємництво, господарство, і право. 2012. №2. С. 15-18.
7. Пугинский Б. И., Сафиуллин Д. Н. Правовая экономика: проблемы становления: науч. пособ. Москва, 1991. 240 с.
8. Нуреев Р. Институционализм: прошлое, настоящее и будущее. Вопросы экономики. 1999. № 1. С. 3-7.
9. Норт, Д. Институти, інституціональні зміни і функціонування економіки / пер. з англ. А. Н. Нестеренко. Москва: Початок, 1997. 190 с.